

Posiedzenia Stacji Naukowych i Komisji PAU działających poza Krakowem od maja do grudnia 2017¹

**Stacja Naukowa PAU w Katowicach
(Wszechnica PAU w Katowicach)**

Kierownik: Marek Zrałek
Sekretarz: Janina Szymanowicz

30.05.2017 – prof. dr hab. Katarzyna Lisowska, *GMO – kontrowersyjna strona nauki*

Poznanie mechanizmów dziedziczenia, rozwój biologii molekularnej i możliwości, jakie niesie inżynieria genetyczna, to wielkie osiągnięcia nauki w ostatnim stuleciu. Te odkrycia rozbudziły nadzieje, że zbliżamy się do rozwiązania zagadki życia i wkrótce zyskamy narzędzia, aby poprawiać naturę i naginać ją do naszych potrzeb.

Jednak manipulacje genetyczne na roślinach i na zwierzętach rodzą wiele nowych problemów i nieoczekiwanych zagrożeń. Największe wątpliwości dotyczą genetycznie modyfikowanych roślin uprawnych i zwierząt hodowlanych – GMO wkracza tu bowiem do produkcji żywności, a produkcja ta odbywa się w otwartym środowisku. Rodzą się więc obawy o bezpieczeństwo zdrowotne i zagrożenia środowiskowe.

Wyniki badań wskazują, że żywność GMO dopuszczona do obrotu nie wykazuje ostrej toksyczności. Są jednak zastrzeżenia do metod oceny ryzyka – najczęściej bowiem wykonuje się krótkoterminowe testy, które nie mówią nic o skutkach długotrwałego spożywania tych produktów.

Przyjmuje się, że żywność z roślin GM może być tańsza niż tradycyjna. Soja GM, importowana z obu Ameryk, jest rzeczywiście tańsza, ale głównie dlatego, że pochodzi z wielkoobszarowych, przemysłowych upraw o niskich

---

¹ Posiedzenia Stacji Naukowych i Komisji PAU działających poza Krakowem od czerwca 2016 do kwietnia 2017, por. „Rocznik PAU”, R. 2016/2017, s. 133–135.

kosztach pracy. Zwolennicy upraw GMO przekonują, że technologia ta pozwoli zwiększyć produkcję żywności. Jednak dane FAO mówią, że zasoby Ziemi są w stanie wykarmić obecną, a nawet znacznie większą populację; problem głodu nie wynika z braków żywności, tylko z niesprawiedliwej dystrybucji, z biedy oraz przeznaczania żywności na biopaliwa. Obietnica, że GMO nakarmi głodujących, to hasło marketingowe, a nie naukowy argument.

20.06.2017 – dr Zdzisław Janeczek, *Spoleczno-patriotyczna i wojskowa działalność rodu Potockich herbu Pilawa*

W wykładzie nakreślono wspaniałą, niesłychanie barwną panoramę na przestrzeni kilku stuleci jednego z najwybitniejszych rodów magnackich, który wydał licznych senatorów i posłów, wojewodów i kasztelanów, biskupów i prymasa Rzeczypospolitej szlacheckiej, dyplomatów i utalentowanych wojskowych. Dzieje rodziny Potockich to historia o polityce, militariach, kulturze i gospodarce dawnej Rzeczypospolitej, o sukcesie i rozczarowaniu, w zaśniach i umiejętności współdziałania. Bohaterem narracji jest dynastia – następstwo i wzajemne międzypokoleniowe relacje członków rodu oraz dziedzictwo kulturowe, które te relacje uosabia i wyraża. Historia tego rodu to dzieje Polski, Litwy, Białorusi i Ukrainy. Nazwisko Potockich nosili w przeszłości często ludzie oryginalni, genialni i ekscentryczni, wielcy wojownicy, a ich życie może nam służyć nie tylko za kopalnię anegdot. Ich żywoty to historie, w których stykają się ze sobą władza, pieniądze i pokrewieństwo, pełne są też pasji i wielkich dramatów. Bez znajomości tego fragmentu naszej przeszłości, jakim są losy Potockich i spokrewnionych z nimi Lubomirskich, Zamoyskich, Sapiechów czy Radziwiłłów, nie jesteśmy w stanie zrozumieć mechanizmów rządzących Rzeczpospolitą Obojga Narodów. To tak jakby studiować dzieje Florencji z wykluczeniem rodu Medyceuszy, doskonale obrazujących rolę dynastii w polityce i gospodarce oraz koneksje między bogactwem, pozycją i potęgą polityczną tego miasta-państwa.

Potoccy, jako nowożytna dynastia, wydostali się poza lokalny polski kontekst i odegrali kluczową rolę w tworzeniu I Rzeczypospolitej – wielonarodowej i wielokulturowej wspólnoty.

W XIX i XX wieku Potoccy byli liderami rozwoju gospodarczego i innowacji, architektami nowoczesności.

26.09.2017 – prof. dr hab. Krystian Proberz, *Chuquicamata oraz inne atrakcje geoturystyczne pustyni Atacama (Chile)*

Na wstępie objaśnienie tytułu, a więc: **Chuquicamata** jest największą odkrywkową kopalnią rudy miedzi na świecie. Znajduje się na północy

Chile na pustyni Atacama, na wysokości ok. 3800 m n.p.m. i ma wymiary 4×2,5 km, zaś jej głębokość wynosi >900 m. Nazwa Chuquicamata pochodzi z czasów prekolumbijskich, z języka Indian Aymarów. **Geoturystyka**, natomiast, to rodzaj turystyki kwalifikowanej, wielowymiarowa forma aktywności ludzkiej, zajmująca się opisem i propagowaniem walorów kulturowych i dydaktycznych obiektów przyrody nieożywionej oraz zabytków techniki.

Z Chile, w tym z rozpoznawaniem Atacamy, związany jest Ignacy Domeyko, przyjaciel naszego wieszczą Adama Mickiewicza, „ojciec górnictwa Chile”, w Polsce niemal zapomniani.

Moja podróż w tej części Chile, obejmująca także Andy, przebiegała trasą: Antofagasta (ważny ośrodek akademicki), odkrywkowe kopalnie miedzi, m.in. Mantos Blancos, Mina Gaby, miejscowość Baquedano, fragment słynnej drogi nr 5 „Panamericana”, góry Cordillera de Domeyko, Salar de Atacama (ze złożami litu), rezerwat flamingów jezior „Lagunas Miscanti y Miniques” (Andy), stolicę regionu San Pedro de Atacama, jedną z największych tutejszych atrakcji: Księżycową Dolinę – Valle de La Luna, gejzery El Tatio (najwyżej położone pole termalne na świecie, ok. +4300 m n.p.m.), kopalnię miedzi w Chuquicamata, opuszczone miasto saletrzone Chacabuco oraz luk skalny La Portada (brama do Antofagasty).

24.10.2017 – ks. abp dr Wiktor Skworec, *Misja Kościoła*

Misją Kościoła jest głoszenie Ewangelii, które jest owocem działania Ducha Świętego (Dz 1,4–5). W każdym okresie historycznym przed działalnością misyjną stają inne wyzwania, zmieniają się sposoby jej spełniania oraz ich hierarchia.

Na sposób funkcjonowania religii wpływają przemiany w polityce i gospodarce (m.in. globalizacja, rozwarstwienie świata, kultura zamknięta, mentalność wielokulturowa). Przemieszczaniu się Kościoła z północy na południe i na wschód towarzyszą zmiany w samorozumieniu Kościoła i nowe nurty w teologii (teologie wyzwolenia, pluralistyczna teologia religii, „czarna”, „czerwona”, „żółta” teologia itp.).

Rozumienie misji było związane z kryterium geograficznym. Dziś rezygnuje się z symboliki „zajmowania” terytorium „pogańskiego”, kładąc nacisk na spotkanie i różnorodność świata ludzkiego. Działalność misyjna obejmuje inkulturację, dialog międzyreligijny oraz promocję kultury ludzkiej (poprzez ewangelizację, edukację i działania prozdrowotne). Ta ostatnia dokonuje się poprzez formowanie sumień. W świetle Ewangelii niesprawiedliwości społeczne są postrzegane jako obraza Boga i człowieka (m.in. zadłużenie międzynarodowe, niesprawiedliwy podział ziemi, dostęp do własności prywatnej i dobra wspólnego).

Misja Kościoła to nie tylko misja ewangelizacyjna, związana z głoszeniem prawdy o Jezusie Chrystusie. Jest to misja, która widzi człowieka integralnie i pragnie wspomóc go w budowaniu wspólnoty dzieci Bożych na ewangelicznych wartościach.

28.11.2017 – dr hab. n. med. Robert Król, *Transplantacja wątroby – blaski i cienie*

Komisje Stacji Naukowej PAU w Katowicach

Komisja Historii Śląska

Przewodniczący: Zygmunt Woźniczka

Sekretarz: Karol Makles

21.06.2017 – dr hab. Zygmunt Woźniczka, *Dlaczego doszło do powrotu Górnego Śląska do Polski?*

– dr Andrzej Dragonia, *Województwo Śląskie – status prawny i znaczenie*

– dr Zdzisław Janeczka, *Kadra dowódcza III powstania śląskiego – wybrane problemy*

Komisja Nauk Matematycznych

Przewodniczący: Aleksander Błaszczyk

Sekretarz: Andrzej Kucharski

28.11.2017 – prof. Sakae Fuchino, *Set-theoretic Multiverse. Wieloświat teoriomnogościowy*

Komisja Nauk Przyrodniczych

Przewodniczący: Wiktor Zipper

26.06.2018 – prof. dr hab. n. med. Jan Duława, *Polipragmazja i jatrogenia – narastające problemy medycyny*

11.12.2017 – prof. dr hab. Maciej Maśka, *Zimne atomy jako narzędzie do symulacji materii skondensowanej*

Wszechnica Naukowo-Kulturalna PAU w Gliwicach

25.05.2017 – prof. dr hab. Andrzej Kajetan Wróblewski, *Newton, Maxwell, Einstein, i co dalej?*

- 22.06.2017** – prof. dr hab. Franciszek Marek, *Wkład Śląska w dorobek polskiej kultury ogólnonarodowej*
- 28.09.2017** – prof. dr hab. Jadwiga Puzynina, *Komunikacja międzyludzka jako element kultury*
- 24.10.2017** – mgr Damian Jableka, *Planety pozasłoneczne; w poszukiwaniu innych światów*
- 30.11.2017** – prof. dr hab. Tadeusz Niedźwiedź, *Ekstremalne zjawiska pogodowe i anomalie klimatyczne*

Komisja Przyrodniczo-Medyczna PAU we Wrocławiu

Przewodniczący: Czesław Radzikowski
Zastępca przewodniczącego: Aleksandra Klimczak
Sekretarz: Katarzyna Prosek

- 27.09.2017** – dr Małgorzata B. Bieńkowska-Haba, *Autostopem do jądra komórki – czyli mechanizm zakażenia wirusem HPV16*
- 18.10.2017** – prof. dr hab. Grzegorz Bułaj, *Leczenie chorób neurologicznych w oparciu o neuropeptydy oraz terapie łączone*